

COMMISSIE VOOR DE VOLKSGEZONDHEID, HET LEEFMILIEU EN DE
MAATSCHAPPELIJKE HERNIEUWING

van

WOENSDAG 19 APRIL 2017

Namiddag

Vraag van mevrouw Valerie Van Peel aan de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie over "de omzendbrief naar aanleiding van de wet van 21 juli 2016" (nr. 17107)

Valerie Van Peel (N-VA): Mijnheer de minister, sinds 1 november is het nieuwe GPMI in werking. U weet dat u daarvoor in mij een partner hebt.

De doelgroep van het GPMI werd sterk uitgebreid en het verbreedt de mogelijkheden van het OCMW om meer op maat te werken. Men kan de OCMW-gerechtigden op grote schaal actief begeleiden in de richting van zelfstandigheid, zelfredzaamheid en maatschappelijke integratie. Inschakeling in de arbeidsmarkt is een belangrijke doelstelling. Rechten en plichten zullen op elkaar afgestemd worden. Maar het kan nog zoveel meer zijn dan inschakeling in de arbeidsmarkt.

Ik heb al verschillende vragen gesteld over het GPMI, onder andere naar aanleiding van de omzendbrief die verzonden werd door de POD MI op 12 oktober 2016. Daarin werden toen een aantal zaken vermeld die mijns inziens niet helemaal overeenkomen met de antwoorden die ik van u heb gekregen in de verschillende commissies. Ik vrees nog altijd dat het systeem wordt uitgehold en zijn doel zal voorbijschieten, wat zeker niet de bedoeling kan zijn.

Ik weet dat u al enkele antwoorden hebt gegeven, maar er zijn toch nog enkele onduidelijkheden, die ik ook bij mijn collega's hoor. Het GPMI is nu vier maanden in werking. U kunt nu nog geen evaluatie geven, want dat is nog te vroeg. Op basis van een rondvraag bij collega's-OCMW-voorzitters zou ik u toch nog enkele vragen willen stellen, mijnheer de minister.

De beslissing om onmiddellijk een sanctie toe te passen – bijvoorbeeld in geval van leugens – moet worden beoordeeld door het OCMW. De omzendbrief verbiedt dat niet, maar er moet elke keer aangedrongen worden op de naleving van het proportionaliteitsprincipe en de noodzaak om de beslissing duidelijk te motiveren. Dat maakt het op zich veel omslachtiger dan het voorheen was. Wordt dit nog wat meer gestroomlijnd om duidelijk te maken waarover het hier gaat? Hebt u plannen ter zake of zit er nog een omzendbrief in de pijplijn?

Kunt u ook nog eens heel concreet en zeer duidelijk de verschillende sanctioneringsmogelijkheden toelichten? Ook daarover blijven heel wat vragen bestaan. Wordt het nu vereenvoudigd en kan het sneller, of kan het met een pauze? Ik meen te begrijpen dat u beide toelaat, maar misschien moet u dit nog maar eens verduidelijken.

Een klein OCMW ervaart wel eens moeilijkheden omtrent de controle door een geneesheer. Huisartsen in kleine gemeenten willen die rol niet altijd op zich nemen en ook de arbeidsgeneesheer zelf binnen een OCMW is daarvoor geen vragende partij. Wanneer personen dus medische redenen invoeren voor een vrijstelling, maar het OCMW oneigenlijk schrijfgedrag vermoedt – en dit gebeurt echt wel veel vaker dan men zou denken en wensen – , dan staat een OCMW dus relatief machteloos. Hoe ziet u dat? Welke oplossingen kunt u

daarvoor vanuit het federale niveau bieden? Dit staat los van het feit dat het aan uw collega De Block is om dit oneigenlijk schrijfgedrag aan te pakken, want dat is niet uw verantwoordelijkheid. Hoe kunt u OCMW's ondersteunen om daarop een tweede toets te laten plaatsvinden?

Er dient rekening gehouden te worden met de maatschappelijke situatie van elke begunstigde en zijn gezin, met name in termen van mobiliteit. Dat was ook terug te vinden in de omzendbrief, maar dat verwonderde mij toch, vooral omdat het onder het gedeelte "billijkheidsredenen" stond. Dit kan volgens mij geen billijkheidsreden genoemd worden, maar eerder een actiepunt. Bovendien zijn er genoeg alternatieven om alsnog versterkend te werken binnen een GPMI, zoals vorming, sociale activering enzovoort. Daarnaast kan er volgens mij ook naar oplossingen worden gezocht op het vlak van mobiliteit. Bij elk van deze trajecten kan ook een GPMI worden opgesteld. Het niet-opstellen van een GPMI om billijkheidsredenen zou dus wat mij betreft zeer uitzonderlijk moeten blijven. Worden de billijkheidsredenen ergens afgebakend en waarom wordt er specifiek mobiliteit in de omzendbrief vermeld? Dat is toch een voorzet geven aan OCMW's om die billijkheidsreden zeer snel in te roepen?

Op het veld is er blijkbaar onduidelijkheid over de vraag of er verder mag of moet worden gewerkt met een GPMI tijdens een traject van tijdelijke werkervaring, wat onder artikel 60 valt en natuurlijk een gemeenschapsbevoegdheid is. Het GPMI bevat nochtans een aantal concrete acties en doelen waarop ook tijdens die periode verder kan worden gebouwd. Het lijkt me dus wel zinvol om dat te doen, zodat er een opvolgingsinstrument is en geen administratieve overlast voor de maatschappelijk assistenten wordt gecreëerd. Kunt u hierover duidelijkheid verschaffen?

Minister Willy Borsus: Het wettelijk sanctioneringsmechanisme voor de niet-naleving van het GPMI werd opgenomen in artikel 30, § 2 van de wet van mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie. In elk geval is het noodzakelijk dat er een laatste aanmaning wordt gegeven vooraleer men het leefloon kan schorsen. In het kader van de door het GPMI verstrekte begeleiding kan de maatschappelijk werker bij problemen ook opteren voor een aantal andere mechanismen. Het uiteindelijke doel van het GPMI is de socioprofessionele, professionele en maatschappelijke integratie van de betrokkene.

Als de maatschappelijk werker vaststelt dat er problemen zijn bij de uitvoering van het GPMI, zal hij of zij zo snel mogelijk een gesprek hebben met de betrokkene waarbij geëvalueerd wordt wat er precies misloopt bij de uitvoering. Na dit gesprek zijn er verschillende mogelijkheden. Zo kan blijken dat het GPMI niet langer aangepast is aan de persoonlijke situatie van de betrokkene. In dat geval kan het GPMI eventueel worden aangepast. Het kan ook zijn dat de betrokkene tijdens het gesprek inziet waar het misloopt en dat hij of zij zich herpakt. Dat kan men ook verkrijgen door een herbevestiging van de afspraken in het GPMI, een officiële waarschuwing of een aanmaning.

Het behoort tot de kerntaken van de maatschappelijk werker om te voorzien in een zo goed mogelijke begeleiding. In het kader van die begeleiding moet hij de beste beslissing nemen en de beste maatregelen kiezen. Het schorsen van de uitbetaling van het leefloon heeft voor de leefloongerechtigde ernstige gevolgen. Het is dan ook normaal dat er een zekere proportionaliteit is tussen die sanctie en de schending van het GPMI en dat die beslissing gemotiveerd moet worden. In het geval van veelvuldige, veeleer kleine schendingen is het eveneens belangrijk dat het OCMW een dossier opbouwt, zodat kan worden aangetoond dat de schorsing van de uitbetaling van het leefloon proportioneel is ten aanzien van de schendingen van de afspraken in het GPMI.

In geval van gegronde twijfel en teneinde de steunaanvraag en het sociaal onderzoek voldoende te onderbouwen, is het OCMW vrij om een medische tegenexpertise aan te vragen

volgens artikel 6, § 4 van het koninklijk besluit van 11 juli 2002 houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

Deze tegenexpertise moet uiteraard worden uitgevoerd door een geneesheer. Het is immers een geneesheer die bepaalt of het ziektebeeld van de betrokkene past in het wettelijk kader. Het OCMW heeft hierin geen beoordelingsbevoegdheid.

Wat de mogelijkheid betreft om een medisch advies te verkrijgen, wens ik te preciseren dat de hervorming van het GPMI alsook de verhoging van de dossierkosten toegekend aan de OCMW's, zonder onderscheid naar hun omvang, hen bijkomende middelen geeft die zij in voorkomend geval kunnen aanwenden voor de medische controle. Deze kwestie valt ook onder hun autonomie.

Het OCMW moet in het kader van het sociaal onderzoek rekening houden met alle elementen van de persoonlijke situatie van de betrokkene. De mogelijkheid zich te verplaatsen is een van de elementen die geëvalueerd moeten worden. Indien het OCMW besluit op basis van billijkheidsredenen geen GPMI af te sluiten, zal het dit doen op basis van het geheel van de omstandigheden die specifiek zijn voor de situatie van de betrokkene.

Reële, concrete en belangrijke problemen inzake mobiliteit kunnen daar één element in zijn. Het OCMW moet het niet-afsluiten van het GPMI motiveren. Deze motivering moet in het dossier aanwezig blijven. De inspectie van de FOD Maatschappelijke Integratie zal erop toezien of het ontbreken van een GPMI voldoende gemotiveerd werd door een beslissing.

Tijdens een tijdelijke werkervaring werkt de betrokkene en is de socioprofessionele integratie volop aan de gang. Een van de stappen die bij deze integratie van cruciaal belang is, is dat de betrokkene geleidelijk opnieuw meester wordt van zijn eigen professioneel pad. Indien het OCMW het tijdens deze tijdelijke werkervaring toch nog wenselijk acht een GPMI af te sluiten, kan het dit doen na overleg en met het akkoord van de betrokkene.

Het is echter belangrijk dat het OCMW erover waakt dat de afspraken die in het GPMI worden opgenomen op geen enkele manier in tegenspraak zijn met de afspraken die gemaakt werden met het oog op de tijdelijke werkervaring.

Valerie Van Peel (N-VA): Mijnheer de minister, het GPMI is natuurlijk geen koud contract. Daarover zijn we het ook eens. Het gaat mij er zeker niet over om bij de minste schending van een van de voorwaarden meteen een schorsing te laten volgen. Zo wordt er op een OCMW ook niet met dossiers omgegaan. U hebt gelijk als u zegt dat er redenen kunnen zijn en het is dan aan de maatschappelijk assistent om op basis van gesprekken en een verslag aan het bijzonder comité te laten weten wat die redenen zijn. Men mag niet zomaar koudweg verwijzen naar een contract en meteen iemand schorsen. Ik ben het daar absoluut mee eens.

Op basis van een GPMI mag men in een normaal verloop tussen een OCMW en een cliënt niet zomaar iemand schorsen vooraleer die persoon een laatste aanmaning heeft gekregen. Ook daarmee ben ik het eens.

U hebt het over de "normale" contracten. In elk OCMW stoot men echter ook op dossiers waarin het echt gaat over manifeste leugens of misbruiken, sociale fraude, inkomsten die niet werden aangegeven en worden achtergehouden. Dat waren de dossiers die, mits de nodige motivatie uiteraard, van de ene dag op de andere werden stopgezet. Dat is niet alleen in mijn OCMW zo, maar in heel veel OCMW's. De schrik blijft bestaan dat dit met de uitbreiding van het GPMI niet meer zal kunnen.

In een normaal verlopend dossier ben ik het helemaal met u eens dat men niet zonder een aanmaning en een grondige analyse van het dossier zomaar mag overgaan tot een schorsing. Op die manier worden die mensen immers meteen heel erg zwaar geraakt. Ik ben het daar absoluut mee eens, versta mij niet verkeerd.

Het gaat over die andere dossiers, die vroeger van de ene op de andere dag werden stopgezet op basis van bijvoorbeeld manifeeste leugens over een verblijfplaats, sociale fraude of jobs die niet werden aangegeven aan de maatschappelijk assistent. Daar werd vroeger niet meer over gediscussieerd.

Op basis van de omzendbrief dreigt een OCMW nu verplicht te worden om aanmaningen te versturen en met schorsingen te werken in plaats van het contract te kunnen stopzetten. Dat is mijn vraag. Ik heb het niet over de normale trajecten, maar wel over dergelijke gevallen.

Wat de rest van uw antwoorden betreft, ben ik min of meer mee. Wat de medische tegenexpertise betreft, meen ik niet dat dit voor elk OCMW altijd zo evident is. U hebt wel gelijk dat het budget dat u hebt vrijgemaakt daarvoor deels kan worden gebruikt.

Ik blijf het moeilijk hebben met het feit dat de mobiliteit om billijkheidsredenen in die omzendbrief is gesloten. Wij weten allemaal dat er zeker in Wallonië bepaalde gebieden zijn waar die mobiliteitsproblemen nogal worden aangedragen om aan te tonen waarom mensen geen jobs kunnen vinden. Met wat investeringen in mobiliteit en door een beetje verder te kijken dan de eigen regio kan men natuurlijk wel jobs vinden. Ik vind het heel spijtig dat dit in de omzendbrief staat, waarmee ik niet wil gezegd hebben dat mobiliteit nooit een van de billijkheidsredenen kan zijn. Nu wordt het eigenlijk op een plateau aangereikt als in te roepen billijkheidsreden en ik vrees dat daarvan misbruik zal komen.

Het incident is gesloten.